

ГЛАВА ПЪРВА
**„ВЪЗЛЮБИ ГОСПОДА, БОГА ТВОЕГО,
С ВСИЧКОТО СИ СЪРЦЕ, И С ВСИЧКАТА СИ ДУША
И С ВСИЧКИЯ СИ РАЗУМ“**

2083 Исус обобщи задълженията на човека спрямо Бога с това сло-
во: „Възлюби Господа, Бога твоего, с всичкото си сърце, и с всичка-
367 та си душа, и с всичкия си разум“ (*Мат.* 22, 37)¹. Тази заповед е
непосредствен отглас на тържествения призив: „Слушай Израилю:
Господ, Бог наш, е Господ един“ (*Втор.* 6, 4).

199 Бог обикна пръв. Любовта на Единия Бог е спомената в пър-
вото от „десетте слова“. Заповедите изясняват след това отговора
на любовта, който човек е призван да отдаде на своя Бог.

**Член 1
ПЪРВАТА ЗАПОВЕД**

„Аз съм Господ, Бог твой, Който те изведох от Египетската земя, от
дома на робството; да нямаш други богове, освен Мене. Не си прави
кумир и никакво изображение на онова, що е горе на небето, що е
долу на земята, и що е във водата под земята; не им се кланяй и не им
служи“ (*Иzx.* 20, 2-5)².

Писано е: „Господу Богу твоему, ще се поклониш и Нему одному ще
служиш“ (*Мат.* 4, 10).

I. „Ще обожаваш Господа, твоя Бог, и ще Му служиш“

2084 Бог се открива, напомняйки всемогъщата Си дейност, благо-
склонна и освободителна, в историята на този, към когото Той се
2057 обръща: „Аз те изведох от Египетската земя, от дома на робството“
(*Втор.* 5, 6). Първото слово съдържа първата заповед на Закона:

¹ Лук. 10, 27: „...всичките си сили“.

² *Втор.* 5, 6-9.

„Бой се от Господа, твоя Бог, и само Нему служи... Не отивайте след други богове“ (*Втор.* 6, 13-14). Първият призив и справедливото искане на Бога е човек да Го приеме и да Го почита. 398

2085 Единственият и истински Бог открива първоначално славата Си на Израил.³ Разкриването на призванието на човека и истината за него е свързано с Божието откровение. Човекът е призван да яви Бога чрез делата си в съответствие със създаването си „по образ и подобие Божие“ (*Бит.* 1, 26). 200
1701

„Не ще има друг Бог, Трифоне, и не е имало друг от векове ... освен Този, Който създаде и уреди вселената. Ние не мислим, че нашият Бог е различен от вашия. Той е същият, Който изведе бащите ви от Египет „чрез своята мощна ръка и висока мишца“. Ние не се надяваме на никой друг; няма друг такъв, освен Този на Авраам, на Исак и на Яков.“⁴

2086 „Първото от предписанията обхваща вярата, надеждата и любовта. Който говори за Бог, всъщност говори за едно същество постоянно, неизменно, винаги едно и също, вярно, свършено, справедливо. Оттук следва, че ние трябва да приемем непременно Словата Му и да имаме напълно вяра и доверие в Него. Той е Всемогъщ, милостив, безкрайно добър. Кой може да не вложи в Него всичките си надежди? И кой би могъл да не Го обича, съзерцавайки съкровищата на доброта и нежност, които Той излива върху нас? Оттук идва формулата, която Бог употребява в Светото Писание било в началото, било в края на заповедите си: „Аз съм Господ.“⁵ 212
2061

ВЯРАТА 1814-1816

2087 Нашият нравствен живот намира своя извор във вярата в Бога, Който ни разкрива Своята любов. Св. Павел говори „да се покоряваме на вярата“⁶ като първо наше задължение. Той показва основата и обяснението на всички морални отклонения в непознаването на Бога⁷. Наш дълг спрямо Бога е да вярваме в Него и да Му бъдем свидетели. 143

³ Вж. *Иzx.* 19, 16-25; 24, 15-18.

⁴ SANCTUS IUSTINUS, *Dialogus cum Tryphone Iudaeo*, 11, 1: CA 2, 40 (PG 6, 497).

⁵ *Catechismus Romanus*, 3, 2, 4: ed. P. RODRÍGUEZ (Città del Vaticano-Pamplona 1989) p. 408-409.

⁶ Вж. *Рим.* 1, 5; 16, 26.

⁷ Вж. *Рим.* 1, 18-32.

- 2088 Първата заповед ни задължава да храним и да пазим с благо-
разумие и бдителност нашата вяра и да отхвърляме всичко, което €
се противопоставя. Има различни начини да се греши срещу вярата:
- 157 *Съзнателното съмнение* относно вярата пренебрегва или от-
казва да приеме за истина това, което Бог ни откри и което Църквата
ни предлага да вярваме. *Несъзнателното съмнение* означава коле-
бание във вярата, трудност да се преодолеят възраженията, свър-
зани с вярата, или още безпокойството, предизвикано от неяснотата
€. Ако е подхранвано съзнателно, съмнението може да доведе до
заслепение на духа.
- 162 2089 *Неверието* е пренебрегване на откритата истина или съзна-
817 телно отхвърляне на съгласието с нея. *Ереста* е упорито отричане
след приемане на Кръщението на една истина, в която трябва да се
вярва с божествена и католическа вяра, или упорито съмнение в та-
зи истина. *Вероотстъпничеството* е пълно отхвърляне на христи-
янската вяра. *Схизмата* е отказване от подчинение на Върховния
Първосвещеник или от общение с членовете на Църквата, които Му
са подчинени.⁸
- 817-821 НАДЕЖДАТА
- 2090 Когато Бог се открива и зове човека, човек не може със соб-
ствените си сили да отговори напълно на Божествената любов. Той
- 1996 трябва да се надява Бог да му даде способността да отговори на
Неговата любов и да действа съобразно заповедите на любовта.
Надеждата е уверено очакване на Божественото благословение и
блаженото видение на Бога; тя е също страх да не оскърбиш Божи-
ята любов и да предизвикаш наказание.
- 2091 Първата заповед включва също и греховете срещу надеждата
– отчаянието и самонадеяността:
- 1864 Чрез *отчаянието* човек спира да се надява на Бога за своето
лично спасение, на помощ, за да го постигне, или на прошка за грехо-
вете си. То се противопоставя на Божията Доброта и на Неговата
справедливост. Защото Бог е верен на обещанията Си и на Мило-
сърдието Си.

⁸ CIC canon 751.

2092 Има два вида *самонадеяност*. Или човек надценява възможностите си (надявайки се, че може да се спаси без помощ свише), или разчита на Божественото всемогъщество и милосърдие (надявайки се да получи прошка без обръщане и слава без заслуги). 2732

ЛЮБОВТА

1822-1829

2093 Вярата в Божията любов носи призива и задължението да откликнем на Божията любов с искрена любов. Първата заповед ни заповядва да обичаме Бога над всичко и всички хора за Него и заради Него самия.⁹

2094 Може да се греша по различни начини срещу Божията любов. *Безразличието* пренебрегва или отказва уважение на Божествената любов. То не признава нейния подтик и отрича нейната сила. *Неблагодарността* отхвърля или не признава Божията любов или не желае да отвърне на любовта с любов. Хладината е колебание или небрежност да се отговори на Божията любов. Тя може да съдържа отказ да се отдадем на подтика на любовта. *Леността* или духовното униние стига дотам, да отказва радостта, която идва от Бога, и се ужасява от Божественото благо. *Омразата към Бога* идва от гордостта. Омразата се противопоставя на Божията любов, на която отрича добротата, и се осмелява да проклина Бога като такъв, който забранява греховете и налага наказанията. 2733 2303

II. „Господу, Богу Твоему, се покланяй, и Нему одному служи“

2095 Богословските добродетели вяра, надежда и любов изясняват и одухотворяват нравствените ни добродетели. Така любовта ни кара да отдадем на Бога това, което с пълно право ние Му дължим като Негови създания. *Добродетелта на религията* ни предразполага към това поведение. 1807

БОГОПОЧИТАНИЕТО

2628

2096 Богопочитанието е първият акт на религиозната добродетел. Да почиташ Бога означава да Го признаваш като Бог, като Създател и Спасител, Господ и Владика на всичко, което съществува, като безкрайна и милосърдна Любов. „Господу, Богу Твоему, се покланяй

⁹ Вж. *Втор.* 6, 4-5.

и Нему одному служи“ (*Лук.* 4, 8), казва Исус, цитирайки Второзаконието (*Втор.* 6, 13).

2807 2097 Да се почита Бога означава в почит и пълно подчинение да се признае „нищожеството на създанието“, което съществува благодарение на Бога. Почитай Бога както Мария, която в хвалебната песен „Величай, душо моя, Господа“ Го хвали, прославя Го и се смирява, изповядвайки с благодарност, че Той е извършил велики дела и е свято името Му.¹⁰ Почитането на единствения Бог освобождава човека от затварянето в себе си, от робството на греха и от идолопоклонството.

2558 МОЛИТВАТА

2098 Действията на вяра, надежда и любов, които повелява първата заповед, се осъществяват в молитвата. Извисяването на духа към Бога е израз на нашата почит към Него. Богочитанието включва хвалебна молитва (славословие), благодарност, ходатайствена и просителна молитва. Молитвата е необходимо условие, за да можем да се подчиняваме на Божиите заповеди „Трябва винаги да се молят и да не падат духом“ (*Лук.* 18, 1).

2742

ЖЕРТВОПРИНОШЕНИЕТО

2099 Справедливо е да се поднасят на Бога жертви в знак на почит и признателност, умоление и общение: „Истинската жертва е всяка дейност, извършена, за да се приобщим към Бога в светото общение и да бъдем блажени.“¹¹

613

2100 За да бъде истинска външната жертва, тя трябва да е израз на духовна жертва: „Жертва Богу е дух съкрушен...“ (*Пс.* 50, 19). Пророците на Стария Завет често разобличаваха жертвите, принасяни без вътрешно участие¹² или без връзка с любовта към ближния¹³. Исус напомня думите на пророк Осия: „Милост искам, а не жертва“ (*Мат.* 9, 13; 12, 7).¹⁴ Единствената свършена жертва е тази, която

614

¹⁰ Вж. *Лук.* 1, 46-49.

¹¹ SANCTUS AUGUSTINUS, *De civitate Dei*, 10, 6: CSEL 40/1, 454-455 (PL 41, 283).

¹² Вж. *Ам.* 5, 21.

¹³ Вж. *Ис.* 1, 10-20.

¹⁴ Вж. *Ос.* 6, 6.

Христос поднесе на Кръста в цялостно приношение на любовта на Отца и за нашето Спасение.¹⁵ Присъединявайки се към Неговата жертва, ние можем от нашия живот да направим жертва за Бога. 618

ОБЕЩАНИЯ И ОБЕТИ

2101 При много обстоятелства християнинът е призван да прави *обещания* на Бога. Кръщението и Миропомазанието, Бракът и Ръкополагането предполагат винаги това. Изхождайки от личната си набожност, християнинът може да обещае на Бога действие, молитва, милостиня, поклонничество и т.н. Изпълнението на обещанията, дадени на Бога, е проява на уважение, дължимо на Божественото Величие и на любовта към Верния Бог. 1237
1064

2102 *Обетът*, т.е. съзнателното и свободно обещание за едно възможно добро, дадено на Бога, трябва да бъде изпълнено в духа на религиозна добродетел.¹⁶ Обетът е акт на *набожност*, в който християнинът обрича себе си на Бога и Му обещава едно добро дело. С изпълнение на обещанията си човек отдава на Бога това, което Му е обещал и посветил. Деянията на апостолите ни показват св. Павел, загрижен да изпълни обещанията, които е направил.¹⁷

2103 Църквата признава особената ценност на обещанията да се приложат на практика *Евангелските съвети*¹⁸: 1973

„Църквата, нашата Майка, се радва за това, че в лоното ѝ се намират голям брой мъже и жени, които желаят да следват по-отблизо и да покажат по-ясно саможертвата на Спасителя, живеейки в свободата на Божиите чедра, бедността, и отказвайки се от своята собствена воля, т.е. това са мъже и жени, които, що се отнася до съвършенството, се подчиняват на едно човешко създание свръх мярка заради Бога, за да се уподобят по-добре на послушния Христос.“¹⁹ 914

В някои случаи Църквата поради съответни съображения може да освобождава от обетите и обещанията.²⁰

¹⁵ Вж. *Евр.* 9, 13-14.

¹⁶ CIC canon 1191, § 1.

¹⁷ Вж. *Деян.* 18, 18; 21, 23-24.

¹⁸ Вж. CIC canon 654.

¹⁹ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 42: AAS 57 (1965) 48-49.

²⁰ Вж. CIC canones 692. 1196-1197.

СОЦИАЛНИЯТ ДЪЛГ НА РЕЛИГИЯТА И ПРАВОТО НА РЕЛИГИОЗНА СВОБОДА

- 2467 2104 „Всички хора са длъжни да търсят истината, най-вече що се отнася до Бога и до Църквата Му, и когато са я познали, да я приемат и да ъ бъдат верни.“²¹ Това задължение произтича от самата „природа на хората“²². То не противоречи на „искреното уважение“ към различните религии, които „носят често лъч на истината, която осветлява всички хора“²³; нито на изискването на любовта, която подбужда християните да „действат с любов, благоразумие и търпение спрямо онези, които се намират в заблуждение или в невежество относно вярата“²⁴.
- 851
- 2105 Задължението да служим искрено на Бога засяга човека индивидуално и социално. Това е „традиционното католическо учение за нравствения дълг на хората и обществата спрямо истинската религия и единствената Църква на Христос“²⁵. Евангелизирайки непрестанно хората, Църквата се труди, за да могат те да „проникнат с християнски дух разбиранията и нравите, законите и структурите на общността, в която живеят“²⁶. Общественият дълг на християните е да уважават и събуждат у всеки човек любов към истината и към доброто. Той изисква от тях да запознаят другите с богопочитанието на единствената истинска религия, която съществува в Католическата и Апостолска Църква²⁷. Християните са призвани да бъдат светлината на света²⁸. Църквата показва така царстването Христово над цялото сътворение и по-специално над човешките общества²⁹.
- 854
- 898
- 160 2106 „В религията никой не трябва да се принуждава да действа
- 1782 срещу съвестта си, нито да се възпрепятства да действа в справедливи граници според съвестта си в частния си живот и публично, сам или с други.“³⁰ Това право е основано на самата природа на човешката личност, чието достойнство я води до свободното ъ приоб-
- 1738

²¹ CONCILIUM VATICANUM II, Decl. *Dignitatis humanae*, 1: AAS 58 (1966) 930.

²² Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Decl. *Dignitatis humanae*, 2: AAS 58 (1966) 931.

²³ CONCILIUM VATICANUM II, Decl. *Nostra aetate*, 2: AAS 58 (1966) 741.

²⁴ CONCILIUM VATICANUM II, Decl. *Dignitatis humanae*, 14: AAS 58 (1966) 940.

²⁵ CONCILIUM VATICANUM II, Decl. *Dignitatis humanae*, 1: AAS 58 (1966) 930.

²⁶ CONCILIUM VATICANUM II, Decl. *Apostolicam actuositatem*, 13: AAS 58 (1966) 849.

²⁷ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Decl. *Dignitatis humanae*, 1: AAS 58 (1966) 930.

²⁸ CONCILIUM VATICANUM II, Decl. *Apostolicam actuositatem*, 13: AAS 58 (1966) 850.

²⁹ Вж. LEO XIII, Litt. enc. *Immortale Dei*: Leonis XIII Acta 5, 118-150; Pius XI, Litt. enc. *Quas primas*: AAS 17 (1925) 593-610.

³⁰ CONCILIUM VATICANUM II, Decl. *Dignitatis humanae*, 2: AAS 58 (1966) 930; вж. Id., Const. past. *Gaudium et spes*, 26: AAS 58 (1966) 1046.

щаване към Божествената истина, която надвишава временния ред. Ето защо то „се отнася и за онези, които не изпълняват задължението си да търсят истината и да се присъединят към нея“³¹.

2107 „Ако поради особените обстоятелства, в които се намират народите, в юридическото устройство на обществото на някоя религиозна общност е дадено специално гражданско признаване, то е необходимо същевременно на всички граждани и на всички религиозни общности да бъде признато и зачитано правото на религиозна свобода.“³²

2108 Правото на религиозна свобода не е нито морално разрешение да участваш в заблудението³³, нито предполагаемо право на заблудение³⁴. То е естествено право на човешката личност на гражданска свобода, т.е. неприкосновеност, що се отнася до външната принуда, в религиозните дела от страна на политическата власт в справедливи граници. Това естествено право трябва да бъде признато в юридическия ред на обществото, така че то да стане гражданско право.³⁵ 1740

2109 „Правото за религиозна свобода само по себе си не може да бъде нито неограничено“³⁶, нито ограничено само „от обществена наредба“, разбираана по позитивен или натуралистичен начин.³⁷ „Справедливите ограничения“, които са му присъщи, трябва да бъдат определени за всяка социална ситуация с политическо благоразумие според изискванията на общото благо и утвърдени от гражданската власт в съответствие с „юридическите норми, съобразени с обективния морален ред“³⁸. 2244 1906

III. „Да нямаш други богове освен Мене“

2110 Първата заповед забранява да се почитат други богове освен Един Господ, който се откри на своя народ. Тя осъжда суеверието и

³¹ CONCILIUM VATICANUM II, Decl. *Dignitatis humanae*, 2: AAS 58 (1966) 931.

³² CONCILIUM VATICANUM II, Decl. *Dignitatis humanae*, 6: AAS 58 (1966) 934.

³³ Вж. LEO XIII, Litt. enc. *Libertas praestantissimum*: Leonis XIII Acta 8, 229-230.

³⁴ Вж. PIUS XII, *Allocutio iis qui interfuerunt Conventui quinto nationali Italico Unionis Iurisconsultorum catholicorum* (6 decembris 1953): AAS 45 (1953) 799.

³⁵ CONCILIUM VATICANUM II, Decl. *Dignitatis humanae*, 2: AAS 58 (1966) 930-931.

³⁶ Вж. PIUS VI, *Breve Quod aliquantum* (10 martii 1791): *Collectio Brevium atque Instructionum SS. D. N. Pii Papae VI, quae ad praesentes Ecclesiae Catholicae in Gallia [...] calamitates pertinent* (Romae 1800) p. 54-55.

³⁷ Вж. PIUS IX, Litt. enc. *Quanta cura*: DS 2890.

³⁸ CONCILIUM VATICANUM II, Decl. *Dignitatis humanae*, 7: AAS 58 (1966) 935.

безверието. Суеверието представлява извратена религиозна крайност; безверието е противоположен порок поради липса на религиозна добродетел.

СУЕВЕРИЕТО

2111 Суеверието е отклонение от религиозното чувство и от изпълнението на религиозни обреди, които то налага. То може да засегне също почитта, която ние отдаваме на истинския Бог, например, когато приписваме донякъде магическо значение на някои обичаи, които иначе са законни или необходими. Изпадането в суеверие означава свързваш само материалната страна на молитвите или на знаците на тайнствата на тяхната действителност вън от вътрешните предразположения, които те изискват.³⁹

ИДОЛОПОКЛОНСТВО

- 210 2112 Първата заповед забранява *многобожието*. Тя изисква от човека да не вярва в други богове освен в Бога, да не се почитат други божества освен Единствения. Писанието напомня постоянно за отхвърляне на „идоли от злато и от сребро, дело на човешките ръце“, които „имат уста и не говорят, имат очи и не виждат“... Тези суетни идоли правят човека суетен: „Подобни тям да бъдат ония, които ги правят, и всички, които се тям надяват“ (*Пс.* 113, 16)⁴⁰. Напротив, Бог е „Живият Бог“ (*Иис. Нав.* 3, 10)⁴¹, който дава живот и живее в историята.
- 398 2113 Идолопоклонството не засяга само лъжливия култ на езичниците. То е постоянно изкушение на вярата. То се състои в почитане
- 2534 на това, което не е Бог. Идолопоклонство има тогава, когато човек почита и тачи едно сътворено същество вместо Бог, независимо дали се отнася за божества или демони (например сатанизъм), за власт, за удоволствия, за раса, за предци, за държава, за пари и т.н. „Не
- 2289 можете да служите на Бога и на мамона“, казва Исус (*Мат.* 6, 24).
- 2473 Много мъченици умряха, за да не се покланят на „Звяра“⁴², отказ-

³⁹ Вж. *Мат.* 23, 16-22.

⁴⁰ Вж. *Ис.* 44, 9-20; *Иер.* 10, 1-16; *Дан.* 14, 1-30; *Варух* 5; *Прем.* 13, 1-15, 19.

⁴¹ Вж. *Пс.* 41, 3.

⁴² Вж. *Откр.* 13-14.

вайки даже привидно да го почитат. Идолопоклонството отхвърля единственото Върховенство на Бога, то впрочем е несъвместимо с божественото общение.⁴³

2114 Човешкият живот се обединява в почитта към Единствения. Заповедта да се покланяме на единствения Господ улеснява човека и го спасява от безкрайното раздвояване. Идолопоклонството е изопачаване на религиозното чувство, вродено в човека. Идолопоклонник е този, който „отдава по-скоро на каквото и да е, отколкото на самия Бог, своето неразрушимо понятие за Бога.“⁴⁴

ПРЕДСКАЗАНИЯ И МАГИЯ

2115 Бог може да разкрива бъдещето на Своите пророци или на други светци. Праведното християнско поведение ни кара да се отдадем с доверие в ръцете на Провидението за бъдещето и да изоставим всяко зловердно любопитство в това отношение. Непредвидливостта може да представлява липса на отговорност.

305

2116 Всички форми на *предсказание* трябва да бъдат отхвърлени: прибягване до Сатана или демони; извикване на мъртъвци или други предполагаеми грешни практики „да се разкрива бъдещето“⁴⁵. Допитването до хороскопи, астрология, хиромантия, тълкуване на предсказания и съдби, ясновидство, прибягване до медиуми таят в себе си воля за господство върху времето, върху историята и накрая върху хората, едновременно желанието да се предразположат тъмните сили. Те са в противоречие с почитта и уважението, със страхопочитанието, които ние дължим само на Бога.

2117 Всички практики на *магии* и *магьосничество*, които са насочени към овладяване на скритите сили, за да бъдат подчинени и да служат в придобиването на свръхестествена власт върху ближния – дори ако това е с цел да се осигури неговото оздравяване – противоречат силно на същността на религията. Тези практики са още по-осъдителни, когато са придружени с намерение да се навреди на ближния или когато се прибягва до намеса на демони. Носене-

⁴³ Вж. *Гал.* 5, 20; *Евр.* 5, 5.

⁴⁴ ORIGENES, *Contra Celsum*, 2, 40: SC 132, 378 (PG 11, 861).

⁴⁵ Вж. *Втор.* 18, 10; *Иер.* 29, 8.

то на талисмани е също осъдително. *Спиритизмът* съдържа често гадателски практики или магии. Църквата предупреждава верните да се предпазват от тях. Прибягването до тъй наречената народна медицина не узаконява нито извикването на злите сили, нито злоупотребата с доверието на ближния.

БЕЗВЕРИЕТО

2118 Първата Божия заповед осъжда главните грехове на безверие: изкушаването на Бога с думи и с дела, светотатството и симонията.

394 2119 Действието за *изкушаване на Бога* се състои в подлагане на изпитания с думи и с дела добротата Му и Всемогъществото Му. Именно така Сатаната искаше от Исус да се хвърли от Храма и чрез това деяние да се застави Божията сила да действа.⁴⁶ Исус му противопостави Божието слово: „Не изкушавайте Господа, вашия Бог“ (*Втор.* 6, 16). Предизвикателството, което съдържа подобно изкушение на Бога, накърнява уважението и доверието, което ние дължим на нашия Създател и Господ. То включва винаги съмнение относно Неговата любов, провидение и мощ.⁴⁷

2088

2120 *Светотатството* е оскверняване или недостойно отношение към тайнствата и други литургични действия, както и към лицата, вещите и местата, посветени на Бога. Светотатството е тежък грях, особено когато е извършен срещу Евхаристията, понеже в това тайнство Тялото на Христос ни е предоставено веществено.⁴⁸

1374

2121 *Симонията*⁴⁹ се определя като покупка и продажба на духовни ценности. На Симон Мага, който искаше да купи духовната власт, която той виждаше в делото на апостолите, Петър отговаря: „Среброто ти да погине заедно с тебе, задето си помислил, че с пари се добива дарът Божий“ (*Деян.* 8, 20). Така Петър се съобразява със Словото на Исус: „Даром получихте, даром давайте“ (*Мат.* 10, 8).⁵⁰

1578 Духовните блага не се присвояват и никой не може да се отнася с тях като собственик или господар, понеже източникът им е Бог. Можем само да ги приемем даром от Него.

⁴⁶ Вж. *Лук.* 4, 9.

⁴⁷ Вж. *1 Кор.* 10, 9; *Изх.* 17, 2-7; *Пс.* 94, 9.

⁴⁸ CIC canon 1367. 1376.

⁴⁹ Вж. *Деян.* 8, 9-24.

⁵⁰ Вж. *Ис.* 55, 1.

2122 „Извън даренията, определени от компетентната власт, служителят не трябва да иска нищо за извършване на тайнствата, бдейки винаги нуждаещите се да не бъдат лишени от помощта на тайнствата поради тяхната бедност.“⁵¹ Компетентната власт определя това дарение по силата на принципа, че християнският народ трябва да помага за издръжката на служителите на Църквата. „Работникът заслужава своята прехрана“ (Мат. 10, 10).⁵²

АТЕИЗЪМЪТ

2123 „Много от съвременниците ни въобще не приемат или дори напълно отхвърлят интимната и жизнена връзка, която свързва човека с Бога. Така че атеизмът трябва да се смята за един от най-сериозните проблеми на нашето време.“⁵³ 29

2124 Названието атеизъм обобщава най-различни явления. Една често срещана форма е практическият материализъм, който ограничава нуждите и амбициите си в пространството и във времето. Атеистичният хуманизъм погрешно смята, че човек „е за себе си собствената си цел, сам е ковач и творец на съдбата си“⁵⁴. Една друга форма на съвременния атеизъм е очакването за освобождаване на човека в икономическо и социално отношение. На това се „противопоставя по самата си природа религията, която, като издига човешката надежда до миража на един бъдещ живот, би отклонила човека от изграждането на земния град“⁵⁵.

2125 Атеизмът е грях срещу религиозната добродетел⁵⁶, доколкото той отхвърля или отрича съществуването на Бога. Вменяемостта на тази грешка може да бъде много намалена от намеренията и обстоятелствата. „Вярващите могат да имат не малък дял в произхода и разпространението на атеизма дотолкова, доколкото може да се каже, че от небрежността във възпитанието на вярата, от погрешното представяне на учението и също чрез непоследователността си в 1535

⁵¹ CIC canon 848.

⁵² Вж. Лук. 10, 7; 1 Кор. 9, 4-18; 1 Тим. 5, 17-18.

⁵³ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 19: AAS 58 (1966) 1039.

⁵⁴ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 20: AAS 58 (1966) 1040.

⁵⁵ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 20: AAS 58 (1966) 1040.

⁵⁶ Вж. Рим. 1, 18.

религиозния, моралния и социалния живот те закриват истинския Божи образ и образа на религията, вместо да го откриват.⁵⁷

- 396 2126 Често атеизмът се основава на погрешно схващане за самостоятелността на човека, стигаща до отказ от всяка зависимост от Бога.⁵⁸ При все това „признаването на Бога не се противопоставя по никакъв начин на достойнството на човека, защото това достойнство се основава и завършва в самия Бог“⁵⁹. Църквата знае, „че нейното благовестие е в хармония с дълбоката тайна на човешкото сърце“⁶⁰.

Агностицизмът

- 2127 Агностицизмът има многобройни форми. В някои случаи агностикът отхвърля, че отрича Бога; той допуска съществуването на едно трансцендентно същество, което като че ли не би могло да се разкрие и за което никой нищо не би съумял да каже. В други случаи агностикът не се произнася относно съществуването на Бога, заявявайки, че е невъзможно да го докажем и да го потвърдим или да го отречем.
- 36
- 2128 Агностицизмът може понякога да включва и известно търсене на Бога, но може също да се представи като безразличие, бягство от главния проблем за съществуването и заглушаване на нравствената съвест. Много често агностицизмът е равен на практическия атеизъм.
- 1036

1159-1162 IV. „Да не си правите дялан образ...“

- 2129 Божественото предписание съдържа забрана на всяко Божие изображение от човешка ръка. Второзаконието обяснява: „Дръжте твърдо в душите си, че вие не видяхте никакъв образ в оня ден, когато Господ ви говори на (планина) Хорив изсред огъня, да не би да се развратите и да си направите дялан образ, лик на някой кумир, който да представя каквото и да било“ (*Втор.* 4, 15-16). На Израил се открива абсолютно пребиваващият отвъд всичко Бог. Сам Той е „всичко“, но едновременно е „по-високо от всичките си дела“ (*Сир.* 43, 27-28), „Той е Виновникът на хубавото“ (*Прем.* 13, 3).
- 300
- 2500

⁵⁷ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 19: AAS 58 (1966) 1039.

⁵⁸ Вж. CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 19: AAS 58 (1966) 1040.

⁵⁹ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 21: AAS 58 (1966) 1040.

⁶⁰ CONCILIIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 21: AAS 58 (1966) 1042.

2130 При все това още в Стария Завет Бог заповяда или разреши създаването на образи, които символично водят до спасението чрез въплътеното Слово: като бронзовата змия⁶¹, ковчега на Завета и херувимите⁶².

2131 Седмият вселенски събор в Никея (787 г.), основавайки се на тайната на въплътеното Слово, за разлика от иконоборците оправда почитанието към иконите: тези на Христос, но също и на Богородица, на ангелите и на всичките светци. С въплъщението Си Божият Син откри нова „икономѐя“ на иконите. 476

2132 Християнският култ към иконите не противоречи на първата заповед, която забранява идолите. В действителност „почитта, отдадена на един образ, преминава към първообраза“⁶³, и „който почита една икона, почита в нея лицето, което е изобразено там“⁶⁴. Почитта, отдадена на светите образи, е „благоговейно почитание“, а не поклонение, което подобава само на Бога:

„Религиозната почит не се отдава на иконите заради това, което са сами по себе си, а защото са образи, които ни водят към въплътения Бог. Но движението, което се отнася за образа като такъв, не спира в него, но се стреми към действителността, на която е образ.“⁶⁵

Накратко

2133 „Обичай Господа, твоя Бог, от всичкото си сърце, от всичката си душа и с всичките си сили“ (Втор. 6, 5).

2134 Първата заповед призовава човека да вярва в Бога, да се надява на Него и да Го обича над всичко.

2135 „Господу, Богу твоему, ще се поклонии“ (Мат. 4, 10). Деяния на религиозна добродетел, които изразяват послушание на първата заповед, са: да се покланяме на Бога, да Му се молим, да Му отдадем почитта, която Му подобава, да изпълняваме обещанията и пожеланията, които сме Му дали.

⁶¹ Вж. Числ. 21, 4-9; Прем. 16, 5-14; Иоан. 3, 14-15.

⁶² Вж. Изх. 25, 10-22; 1 Цар. 6, 23-28; 7, 23-26.

⁶³ SANCTUS BASILIUS MAGNUS, *Liter de Spiritu Sancto*, 18, 45: SC 17bis, 406 (PG 32, 149).

⁶⁴ CONCILIUM NICAENUM II, *Definitio de sacris imaginibus*: DS 601; вж. CONCILIUM TRIDENTINUM, Sess. 25^a, *Decretum de invocatione, veneratione et reliquiis sanctorum, et sacris imaginibus*: DS 1821-1825; CONCILIUM VATICANUM II, Const. *Sacrosanctum Concilium*, 125: AAS 56 (1964) 132; Id., Const. dogm. *Lumen gentium*, 67: AAS 57 (1965) 65-66.

⁶⁵ SANCTUS THOMAS AQUINAS, *Summa theologiae*, 2-2, q. 81, a. 3, ad 3: Ed. Leon. 9, 180.

- 2136 *Дългът да се отдава истинска почит на Бога засяга човека индивидуално и социално.*
- 2137 *Човек трябва свободно да може да изповядва религията си самостоятелно и в общността.⁶⁶*
- 2138 *Суеверието е отклонение от почитанието, което ние отдаваме на истинския Бог. То се проявява в идолопоклонство, както и в различни форми на гадания и магии.*
- 2139 *Греховете на безверие, забранени от първата заповед, са: да се изкушава Бога с думи и дела, светотатството, симонията.*
- 2140 *Атеизмът е грях срещу първата заповед, доколкото отхвърля или отрича съществуването на Бога.*
- 2141 *Почитанието към светите образи е основано върху тайната на Въплъщението на Словото Божие. То не противоречи на първата заповед.*

Член 2

ВТОРАТА ЗАПОВЕД

„Не изговаряй напразно името на Господа, твоя Бог“ (Изх. 20, 7).⁶⁷

„Слушали сте още, че бе казано на древните: „клетва не претъпяй.“ ...

„Аз пък ви казвам: да не се кълнете никак“ (Мат. 5, 33-34).

2807-2815 **I. Името на Господа е свято**

2142 Втората заповед *повелява да се уважава името на Господа*. Тя произтича, както първата заповед, от религиозната добродетел и изисква да не злоупотребяваме с думи в светите неща.

203 2143 Между всички слова на Откровението има едно особено – откритието на името Му. Бог открива името Си на тези, които вярват в Него. Той им се открива в Своята лична тайна. Дарът на името Му е в духа на доверие и близост. „Името на Господа е свято.“ Ето
435 защо човек не може да злоупотребява с него. Той трябва да го пази

⁶⁶ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Decl. *Dignitatis humanae*, 15: AAS 58 (1966) 940.

⁶⁷ Вж. *Втор.* 5, 11.

в паметта си в мълчаливото обожаване на любовта.⁶⁸ Човекът би могъл да го споменава в думите си само за да Го благославя, да Го хвали и прославя.⁶⁹

2144 Страхопочитанието към името изразява това, което е дължимо на тайната на самия Бог и на цялата свята същност, която името напомня. *Чувството за свещено* е съставна част на благочестието:

„Християнски чувства ли са чувствата на страх и святост? Разумно никой не трябва да се съмнява в това. Това са чувствата, които бихме изпитали във висша степен, ако видехме Върховния Бог. Това са чувства, които бихме изпитали, ако бихме „осъзнали“ присъствието Му. В степената, в която ние вярваме, че Той присъства, ние трябва да ги имаме. Ако ги нямаме, то е, защото не осъзнаваме това, не вярваме, че Той присъства.“⁷⁰

2145 Верният трябва да свидетелства за името на Господа, като изповядва вярата си, без да отстъпва пред страха.⁷¹ Проповедта и катехезата трябва да бъдат проникнати от преклонение и почит към името на нашия Господ Исус Христос. 2472 427

2146 Втората заповед *забранява злоупотребата с Божието име*, т.е. всяка неподходяща употреба на Божието име, на името на Исус Христос, на Дева Мария и на всички светци:

2147 *Обещанията*, дадени на ближния в името на Бога, залагат Божията чест, истинност и авторитет. Те трябва да бъдат спазвани по право. Да им изневеряваме, означава да злоупотребим с Божието име и в известен смисъл да направим от Бога лъжец.⁷² 2101

2148 *Богохулството* се противопоставя пряко на втората заповед. То се състои в това да изказваш против Бога – вътрешно и външно – думи на омраза, на упрек, предизвикателство, да злословиш против Бога, да не се отнасяш с уважение към Него в намеренията си, да злоупотребяваш с Божието име. Свети Апостол Яков осъжда такива хора: „Нали те хулят доброто име, с което се вие наричате“ (*Иак.*

⁶⁸ Вж. *Зах.* 2, 17.

⁶⁹ Вж. *Пс.* 28, 2; 95, 2; 112, 1-2.

⁷⁰ IOANNES HENRICUS NEWMAN, *Parochial and Plain Sermons*, v. 5, Sermon 2 [*Reverence, a Belief in God's Presence*] (Westminster 1967) p. 21-22.

⁷¹ Вж. *Мат.* 10, 32; *1 Тим.* 6, 12.

⁷² Вж. *1 Иоан.* 1, 10.

2, 7). Забраната на богохулството се отнася и за думи срещу Христовата Църква, светците и светите неща. Богохулно е също да се прибягва до името на Бога, за да се прикрият престъпни деяния, да се поставят народите в робство, да се измъчват или да се убиват. Злоупотребата с Божието име, за да се извърши престъпление, е отхвърляне на религията.

Богохулството е противно на почитта, дължима на Бога и на неговото свето име. То е само по себе си тежък грях.⁷³

2149 *Клетвите*, които съдържат Божието име без намерение за богохулство, са липса на почит спрямо Господа. Втората заповед забранява *магическата употреба* на Божественото име.

„Божиеото име е велико тогава, когато го произнасяш с дължимото уважение към Неговото Величие. Божиеото име е свято там, където се произнася с благоговение и страх да не Го обидиш.“⁷⁴

II. Името на Господа, произнесено напразно

2150 Втората заповед *осъжда клетвопрестъплението*. Да дадеш клетва или да се закълнеш, това означава да вземеш Бог за свидетел на това, което твърдиш. Това означава да използваш Божествената истина като залог на собствената истина. „Бой се от Господа, твоя Бог, и (само) Нему служи ... и в Негово име се кълни“ (*Втор. 6, 13*).

2151 Неодобрението на клетвопрестъплението е дълг към Бога. Като Създател и Господ Бог е образец на всяка истина. Човешкото слово е в съгласие или в противоречие с Бога, който е самата Истина. Когато е достоверна и законна, клетвата осветлява взаимоотношението на човешката дума с Божията истина. Клетвопрестъплението призовава Бога да бъде свидетел на една лъжа.

2152 Този, който под клетва дава обещание, което няма намерение да изпълни, или който, след като е обещал под клетва, не е удържал на обещанието си, е в *клетвопрестъпление*. Клетвопрестъплението е голямо неуважение спрямо Господа. Да се обвързваш с клетва, за да извършиш едно зло дело, противоречи на светостта на Божието име.

⁷³ Вж. CIC canon 1369.

⁷⁴ SANCTUS AUGUSTINUS, *De sermone Domini in monte*, 2, 5, 19: CCL 35, 109 (PL 34, 1278).

2153 Исус изложи втората заповед в Нагорната проповед: „Слушали сте още, че бе казано на древните: „Клетва не престъпвай, а изпълнявай пред Господа клетвите си.“ Аз пък ви казвам: Да не кълнете никак ... . Но думата ви да бъде: да, да, не, не, а каквото е повече то, това е от лукавия“ (*Мат.* 5, 33-34. 37).⁷⁵ Исус учи, че всяка клетва съдържа отношение към Бога, че Божието присъствие и неговата истина трябва да бъдат почитани във всяка дума. Въздържанието да споменаваме Бога в речта си е свързано с почителното внимание към неговото присъствие, за което свидетелстваме или към което проявяваме неуважение с всяко от нашите твърдения. 2466

2154 Следвайки свети Павел⁷⁶, църковното Предание разбира, че словото на Исус не противоречи на клетвата, когато е дадена за важно и справедливо дело (например в съда). „Клетвата, т.е. позоваването на Божието име като свидетел за истината, може да бъде прилагана само в истина, благоразумие и правда.“⁷⁷

2155 Светостта на Божието име изисква да не се прибегва до него за несериозни неща. Да не се полага клетва в такива обстоятелства, в които тя може да се изтълкува като одобрение на властта, която несправедливо я иска. Когато клетвата се иска от незаконни граждански власти, тя може да бъде отказана. Тя трябва да бъде отхвърлена и когато се иска за цели, противни на достойнството на личността или на верската общност. 1903

III. Името християнин

2156 Тайнството на Кръщението се дава „в името на Отца, Сина и Светаго Духа“ (*Мат.* 28, 19). В Кръщението името на Господа осветява човека и християнинът получава своето име в Църквата. Това име може да бъде името на някой светец, т.е. на ученик, който е изживял живота си на образцова вярност към своя Господ. Покровителството на светеца предлага един образец на любов и осигурява неговото ходатайство. „Кръщелното име“ може също да изрази и християнска тайна или християнска добродетел. „Родителите, кръстниците и свещеникът бдят да не се дава име, чуждо на християнския дух.“⁷⁸ 232 1267

⁷⁵ Вж. *Иак.* 5, 12.

⁷⁶ Вж. 2 *Кор.* 1, 23; *Гал.* 1, 20.

⁷⁷ СС canon 1199, § 1.

⁷⁸ СС canon 855.

2157 Християнинът започва деня си, молитвите си и делата си със знака на Кръста, „в името на Отца и Сина и Светаго Духа. Амин“. Кръстеният посвещава деня на Божията Слава и призовава благодатта на Спасителя, която му позволява да действа в Духа като дете на Отца. Знакът на Кръста ни крепи в изкушенията и трудностите.

2158 Бог зове всеки с името му.⁷⁹ Името на всеки човек е свещено. Името е иконата на личността. То изисква уважение в знак на достойнството на този, който го носи.

2159 Полученото име е име за вечността. В Небесното Царство тайнствената и уникална природна същност на всеки човек, белязан с Божието име, ще блесне с пълна светлина. „На оногова, който побеждава, ще дам да яде от съкровената мана, и ще му дам бяло камъче, и на камъчето написано ново име, което никой не знае, освен оня, който го получава“ (Откр. 2, 17). „Ето, Агнецът стои на планина Сион и с Него сто четирийсет и четири хиляди, които имаха на челата си написано името на Неговия Отец“ (Откр. 14, 1).

Накратко

2160 „Господи, Боже наши! колко е величествено Твоето име по цялата земя“ (Пс. 8, 2).

2161 Втората заповед изисква да се уважава името на Господа. Името на Господа е свято.

2162 Втората заповед забранява всяка непристойна употреба на Божието име. Богохулството и употребата по ускърбителен начин на Божието име, на името на Исуса Христа, на Света Богородица и на Светците.

2163 Клетвопрестъплението призовава Бог да бъде свидетел на лъжата. Клетвопрестъплението е тежък грях спрямо Господа, верен на обещанията си.

2164 „Не се заклевайте нито в Създателя, нито в творението, ако клетвата ви не се съпътства от тези три неща: истина, необходимост и уважение.“⁸⁰

⁷⁹ Вж. Ис. 43, 1; Иоан. 10, 3.

⁸⁰ SANCTUS IGNATIUS DE LOYOLA, *Exercitia spiritualia*, 38: MHSI 100, 174.

- 2165 *При Кръщението християнинът получава името си в Църквата. Родителите, кръстниците и свещеникът бдят да му се даде християнско име. Покровителството на някой светец му дава пример на любов и му осигурява неговата молитва.*
- 2166 *Християнинът започва молитвите си и делата си със знака на Кръста „в името на Отца и Сина и Светаго Духа. Амин“.*
- 2167 *Бог зове всеки с името му.*⁸¹

Член 3 ТРЕТАТА ЗАПОВЕД

„Помни съботния ден, за да го светиш; шест дни работи и върши (в тях) всичките си работи; а седмият ден е събота на Господа, твоя Бог: недей върши в него никаква работа“ (Изх. 20, 8-10).⁸²

„Съботата е направена за човека, а не човек за съботата: тъй че Син Човеческий е господар и на съботата“ (Марк. 2, 27-28).

I. Съботният ден

346-348

2168 Третата заповед на Десетте заповеди припомня светостта на съботата: „А в седмия е събота, почивка, посветена Господу“ (Изх. 31, 15).

2169 Писанието *напомня* по този повод за *Сътворението*: „Защото в шест дена създаде Господ небето и земята, морето и всичко, що е в тях, а в седмия ден си почива; Затова Господ благослови съботния ден и го освети“ (Изх. 20, 11).

2057

2170 Писанието разкрива също в деня Господен *възпоменанието за освобождаването на Израил* от робството в Египет: „И помни, че (ти) беше роб в Египетската земя, но Господ, Бог твой, те изведе оттам с твърда ръка и висока мишца, затова и ти заповяда Господ, Бог твой, да тачиш съботния ден“ (Втор. 5,15).

2171 Бог повери на Израил съботата, за да я пази в *знак на „вечен завет“*⁸³. Съботата е за Господа ден, свято пазен за възхвала на

⁸¹ Вж. Ис. 43, 1.

⁸² Вж. Втор. 5, 12-15.

⁸³ Вж. Изх. 31, 16.

Бога, за Неговото съзидателно дело, за Неговите спасителни дела в полза на Израил.

2184 2172 Божието дело е оразец за човешките дела. Ако Бог „в седмия ден си почина и отдъхна“ (*Изх.* 31, 17), човек трябва също „да почива“ и да остави другите, най-вече бедните „да си отдъхнат“⁸⁴. Съботата спира всекидневния труд и дава отдих. Това е ден на протест срещу робуването на труда и култа към парите.⁸⁵

582 2173 Евангелието съобщава много случки, където Исус е обвинен, че нарушава съботния закон. Но Исус не нарушава светостта на този ден.⁸⁶ Той дава с авторитет достоверно тълкуване: „Съботата е направена за човека, а не човек за съботата“ (*Марк.* 2, 27). Със съчувствие Христос пита: „В събота добро ли е позволено да прави човек, или зло? да спаси ли една душа, или да погуби?“⁸⁷ Съботата е ден на Господа, на милосърдие и почит към Бога.⁸⁸ „Син Човечески е господар и на съботата“ (*Марк.* 2, 28).

II. Господният ден

„Тоя ден е Господ сътворил, да се зарадваме и да се развеселим в Него“ (*Пс.* 117, 24).

ДЕНЯТ НА ВЪЗКРЕСЕНИЕТО: НОВОТО СЪТВОРЕНИЕ

638 2174 Исус възкръсна от мъртвите „в първия ден на седмицата“ (*Марк.* 16, 2).⁸⁹ „Първият ден“, денят на Възкресението на Христос, напомня първото сътворение. „Осмият ден“, който следва съботата⁹⁰, означава новото сътворение, осветено с Възкресението на Христос. Той е станал за християните първият от всички дни, първият от всички празници, денят на Господа (ἡ κυριακή ἡμέρα, *dies Dominica*).

„Ние се събираме всички в деня на слънцето „неделя“, защото това е първият ден (след еврейската събота, но също и първият ден), в който

⁸⁴ Вж. *Изх.* 23, 12.

⁸⁵ Вж. *Неем.* 13, 15-22; 2 *Парал.* 36, 21.

⁸⁶ Вж. *Марк.* 1, 21; *Иоан.* 9, 16.

⁸⁷ Вж. *Марк.* 3, 4.

⁸⁸ Вж. *Мат.* 12, 5; *Иоан.* 7, 23.

⁸⁹ Вж. *Мат.* 28, 1; *Лук.* 24, 1; *Иоан.* 20, 1.

⁹⁰ Вж. *Марк.* 16, 1; *Мат.* 28, 1.

Бог, изваждайки материята от мрака, създаде света, и защото в този ден Исус Христос, нашият Спасител, възкръсна от мъртвите.⁹¹

ГОСПОДНИЯТ ДЕН (НЕДЕЛЯ) – ЗАВЪРШЕК НА СЪБОТАТА

2175 Неделята се различава ясно от съботата, след която следва хронологически всяка седмица и чието церемониално предписание замества за християните. Тя осъществява в Христовата Пасха духовната истина на еврейската събота и известява вечния покой на човек в Бога. Защото почитането на Закона подготвяше тайната на Христос и това, което се извършваше в Него, беше в определен смисъл образ, символизиращ Христос⁹²: 1166

„Онези, които живееха според стария ред на нещата, достигнаха нова надежда, като не спазваха повече съботата, но Деня Господен, в който нашият живот е благословен от Него и от Неговата смърт.“⁹³

2176 Честването на неделята спазва моралното предписание, вписано по природа в човешкото сърце, „да отдава на Бога външна почит, видима, явна и истинска, в знак на Неговото всемирно благоволение към хората“⁹⁴. Неделното богопочитание изпълнява моралните предписания на Стария Завет, от който взема ритъма и духа, прославяйки всяка седмица Твореца и Изкупителя на своя народ.

НЕДЕЛНАТА ЕВХАРИСТИЯ

2177 Неделното честване на Деня и Евхаристията на Господа е в сърцевината на църковния живот. „Неделята, в която по апостолско предание се чества Пасхалната Тайна, трябва да бъде спазвана в цялата Църква като главен задължителен празничен ден.“⁹⁵ 1167

„Също така трябва да се празнуват дните на Рождеството на нашия Господ Исус Христос; Богоявление; Възнесение и Пресвето Тяло и Кръв Христови; денят на Пресвета Дева Мария, Майка Божия; денят на нейното непорочно зачатие и Успение Богородично; денят на Св. Йосиф; на св. св. Апостоли Петър и Павел и на Всички Светци.“⁹⁶ 2043

⁹¹ SANCTUS IUSTINUS, *Apologia*, 1, 67: CA 1, 188 (PG 6, 429-432).

⁹² Вж. *1 Кор.* 10, 11.

⁹³ SANCTUS IGNATIUS ANTIOCHENUS, *Epistula ad Magnesios*, 9, 1: SC 10bis, 88 (FUNK 1, 236-238).

⁹⁴ SANCTUS THOMAS AQUINAS, *Summa theologiae*, 2-2, q. 122, a. 4, c: Ed. Leon. 9, 478.

⁹⁵ CIC canon 1246, § 1.

⁹⁶ CIC canon 1246, § 1.

- 1343 2178 Тази практика на християнското събрание датира от началото на апостолския период.⁹⁷ Посланието до Евреите напомня: „Като не напускаме събранието си, както някои имат обичай, а да се подканяме един други“ (*Евр.* 10, 25).

„Традицията пази спомена на един винаги актуален призив: „Да дойдем рано на Църква, да се приближим до Господа и да изповядаме греховете си, да се покаем в молитва ... . Да присъстваме на Светата и Божествена литургия, да завършим молитвата и да не си тръгваме преди края ... . Ние често сме го казвали: този ден ви е даден за молитва и за почивка. Този ден е Господ сътворил. Да се радваме и да се развеселим в него.“⁹⁸

- 1567 2179 Енорията е определена общност на вярващите, постоянно установена в дадена местна Църква. Пастирското задължение за нейното управление е поверено на енорийския свещеник като духовен пастир под властта на епархийския епископ.⁹⁹ „Енорията е мястото, където всички верни могат да се съберат за неделното честване на Евхаристията. Енорията въвежда християнския народ в обикновената практика на литургичния живот. Тя го събира в това честване; тя учи спасителното учение на Христос; тя практикува Господнята любов в добри и братски дела¹⁰⁰:

„Ти не можеш да се молиш вкъщи, както в Църквата, където има много народ, където гласът е отправен към Бога с едно сърце. Там има нещо повече, единението на духовете, сливането на душите, духовния мир, връзките на любовта, молитвите на свещениците.“¹⁰¹

ЗАДЪЛЖЕНИЕТО ЗА ПОЧИТАНЕ НА НЕДЕЛНИЯ ДЕН

- 2042 2180 Църковната заповед определя и уточнява Господния закон: „В неделя и в другите задължителни празници верните трябва да присъстват на литургията.“¹⁰² „Изпълнява заповедта за участие в литургията всеки, който присъства на литургия, извършена според католическия ритуал, в деня на самия празник или вечерта срещу празника.“¹⁰³

⁹⁷ Вж. *Деян.* 2, 42-46.

⁹⁸ PSEUDO-EUSEBIUS ALEXANDRINUS, *Sermo de die dominica*: PG 86/1, 416 et 421.

⁹⁹ CIC canon 515, § 1.

¹⁰⁰ Вж. IOANNES PAULUS II, Adh. ap. *Christifideles laici*, 26: AAS 81 (1989) 437-440.

¹⁰¹ SANCTUS IOANNES CHRYSOSTOMUS, *De incomprehensibili Dei natura seu contra Anomoeos*, 3, 6: SC 28bis, 218 (PL 48, 725).

¹⁰² Вж. CIC canon 1247.

¹⁰³ CIC canon 1248, § 1.

2181 Неделната Евхаристия е основа и потвърждение на цялата християнска практика. Ето защо верните са длъжни да участват в Евхаристията в задължителните дни, освен ако са извинени поради сериозна причина (например болест, грижа за кърмачета) или освободени от пастира им.¹⁰⁴ Онези, които своеволно пропускат това задължение, вършат тежък грях.

2182 Участието в общото отслужване на неделната Евхаристия е свидетелство за принадлежността и верността към Христос и Неговата Църква. Верните потвърждават с това свое общение във вярата и в любовта. Те заедно засвидетелстват светостта на Бога и своята надежда за Спасение. Те се подкрепят взаимно, водени от Светия Дух. 815

2183 „Ако по липса на ръкоположени свещенослужители или по друга важна причина участието в евхаристичното отслужване е невъзможно, горещо се препоръчва верните да участват в Литургията на Словото, ако такава се отслужва в енорийската църква или на друго свято място според нареждането на епархийския епископ, или да се отдават на молитва в подходящо време сами, или в семейството, или според случая в семейни групи.“¹⁰⁵

ДЕН НА БЛАГОДАТ И СПИРАНЕ НА РАБОТАТА

2184 Както Бог „в седмия ден си почива от всичките Си дела, що извърши“ (*Бит.* 2, 2), човешкият живот е отмерен чрез работа и почивка. Установяването на Господния ден допринася всички да имат време за почивка и достатъчно свободно време, което да им позволява да се отдадат на семеен, културен, социален и религиозен живот.¹⁰⁶ 2172

2185 В неделята и в другите задължителни празнични дни верните трябва да се въздържат да се отдават на работи или на дейности, които възрепятстват почитанието, дължимо на Бога, радостта, присъща на Господния ден, извършването милосърдни дела и походящата почивка за духа и за тялото.¹⁰⁷ Семейните задължения или тези, имащи голяма обществена полза, представляват законни извинения за неспазване предписанието за неделната почивка. Верните трябва 2428

¹⁰⁴ Вж. CIC canon 1245.

¹⁰⁵ CIC canon 1248, § 2.

¹⁰⁶ Вж. CONCILIIUM VATICANUM, Const. past. *Gaudium et spes*, 67: AAS 58 (1966) 1089.

¹⁰⁷ Вж. CIC canon 1247.

ва да се стараят, та законните извинения да не станат вредни навици за религията, за семейния живот и за здравето.

„Любовта към истината търси свещено свободно време. Необходимостта от любов приема праведната работа.“¹⁰⁸

2447 2186 Нека християните, които разполагат със свободно време, си спомнят братята си, които имат същите нужди и същите права и не могат да почиват поради бедност и мизерия. Неделята е традиционно посветена и на християнско благочестие, на добри дела и смирена грижа за болни, недъгави, старци. Християните осветяват също неделята, отдавайки на своето семейство и на близките си времето и грижите, които е трудно да осигурят през другите дни на седмицата. Неделята е време за размисъл, за тишина, култура, съзерцание, които благоприятстват напредъка на вътрешния и християнския живот.

2289 2187 Осветяването на неделните и празничните дни изисква сериозен общ ангажимент. Всеки християнин трябва да избягва да налага без необходимост на ближния това, което би го възпрепятствало да пази Господния ден. Когато обичаите (спорт, ресторант и т.н.) и социалните причини (обществени услуги и т.н.) изискват от някои хора неделен труд, всеки поема отговорността да си осигури достатъчно време за свободни занимания. Верните да бдят с въздържание и любов да избегнат крайностите и насилията, породени понякога от масовите развлечения. Въпреки икономическите трудности обществените власти да се грижат да осигурят на гражданите време, определено за почивка и за богопочитане. Работодателите имат подобно задължение спрямо своите служители.

2105 2188 В зачитане на религиозната свобода и на общото благо на всички християните трябва да се стараят да бъдат признати от законите неделните и църковните празници като неработни дни. Християните трябва да дават на всички явен пример за молитва, почит и радост и да защитават своите традиции като ценен принос в духовния живот на човешкото общество. Ако законодателството в страната или други причини налагат да се работи в неделя, нека този ден въпреки това бъде преживян като ден на освобождението ни, което ни подбужда да участваме в „тържествения събор и Църквата на първородните, които са написани на небесата“ (*Евр.* 12, 22-23).

¹⁰⁸ SANCTUS AUGUSTINUS, *De civitate Dei*, 19, 19: CSEL 40/2, 407 (PL 41, 647).

Накратко

- 2189 *„Пази съботния ден, за да го осветиш“ (Втор. 5, 12) „А в седмия ден е събота, почивка, посветена Господу“ (Исх. 31, 15).*
- 2190 *Съботата, която представлява завършване на първото сътворение, е заместена от неделята, която напомня новото сътворение, посветено на Възкресение Христово.*
- 2191 *Църквата празнува деня на Възкресението Христово – осмия ден, който справедливо е наречен Господен ден или неделя.¹⁰⁹*
- 2192 *„Неделята ... трябва да бъде зачитана в цялата Църква като главен задължителен празник.“¹¹⁰ „В неделя и другите задължителни празнични дни верните трябва да участват в Литургията.“¹¹¹*
- 2193 *„В неделя и в другите задължителни празници верните трябва да се въздържат от работа и дейности, които възпрепятстват почитанието, дължимо на Бога, радостта, присъща на Господния ден, или подходящата почивка за духа и тялото.“¹¹²*
- 2194 *Установяването на неделята допринася „всички да се ползват от време за почивка и достатъчно свободно време, което да им позволява да се отдават на семеен, културен, социален и религиозен живот“.¹¹³*
- 2195 *Всеки християнин трябва да избягва да налага без необходимост на ближния си това, което би му попречило да пази Господния ден.*

¹⁰⁹ Вж. CONCILIUM VATICANUM II, Const. *Sacrosanctum Concilium*, 106: AAS 56 (1964) 126.

¹¹⁰ CIC canon 1246, § 1.

¹¹¹ CIC canon 1247.

¹¹² CIC canon 1247.

¹¹³ CONCILIUM VATICANUM II, Const. past. *Gaudium et spes*, 67: AAS 58 (1966) 1089.